

It's all about us getting involved

ECB Listens:

4^ο Συνέδριο Προσομοίωσης της
Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας

4^ο Συνέδριο Προσομοίωσης της ΕΚΤ για Φοιτητές
Πανεπιστημίου υποστηριζόμενο από την Τράπεζα της
Ελλάδος

11/12/2020 – 14/12/2020 Αθήνα, Ελλάδα

Επιμέλεια:

Αγγελόπουλος Βασίλης
Καραμανλής Παντελεήμων
Ευσταθιάδης Αντώνης

Μετάφραση:

Λυμπίκης Αλέξανδρος

info@gettinginvolved.gr

GET INVOLVED | GETTINGINVOLVED.GR

To all about us getting involved

Πίνακας Περιεχομένων

Εισαγωγή.....	3
Ποια είναι η σημασία της έννοιας «σταθερότητα των τιμών» για εσάς;.....	6
Ποιες είναι οι οικονομικές σας ανησυχίες και προσδοκίες;.....	8
Ποια άλλα θέματα έχουν σημασία για εσάς;.....	9
Πως μπορούμε να επικοινωνήσουμε καλύτερα με εσάς;.....	11
Συμπέρασμα	11
Παράρτημα	13

Εισαγωγή

Το φθινόπωρο του 2020, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (εφεξής «ΕΚΤ») αποφάσισε να εκκινήσει ένα πρωτότυπο πρόγραμμα δημοκρατικοποίησης των εργασιών της, ώστε να βελτιώσει τα μέσα επικοινωνίας των αποφάσεων και των πολιτικών της. Η ονομασία του εν λόγω προγράμματος είναι “*ECB listens*” («η ΕΚΤ ακούει»), και ο σκοπός του είναι απλός: να συγκεντρώσει τις απόψεις, προτάσεις και ανησυχίες των πολιτών της ζώνης του Ευρώ σε μια πλειάδα θεμάτων με απώτερο στόχο να κατανοήσει καλύτερα τις οικονομικές τους προσεγγίσεις. Την 21^η Οκτωβρίου 2020, το πρόγραμμα ξεκίνησε με τη πρώτη του διαδικτυακή εκδήλωση, κατά τη διάρκεια της οποίας, η πρόεδρος της ΕΚΤ, Κριστίν Λαγκάρντ, και το μέλος της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΚΤ, Φίλιπ Ρ. Λέιν, απάντησαν σε ζωντανό χρόνο τις ερωτήσεις των ενδιαφερομένων.

Η Get Involved (<https://gettinginvolved.gr/>) οργανώνει σε ετήσια βάση το συνέδριο προσομοίωσης της ΕΚΤ για φοιτητές πανεπιστημίου από το 2017. Έπειτα από πρόταση της Κεντρικής Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία υποστηρίζει το συνέδριο από το 2019, η ομάδα της Get Involved αποφάσισε να δημιουργήσει σε εθελοντική βάση μια ολιστική αναφορά σχετική με τα θέματα που εκτέθηκαν από την ΕΚΤ μέσω του ανωτέρω προγράμματος. Η παρούσα αναφορά αποτελείται από τις απόψεις, ιδέες και γνώσεις των συμμετεχόντων της 4^{ης} Προσομοίωσης της ΕΚΤ η οποία έλαβε χώρα διαδικτυακά στις ημερομηνίες μεταξύ 11^{ης} και 14^{ης} Δεκεμβρίου 2020. Οι συμμετέχοντες υπήρξαν φοιτητές, η καθεμία και ο καθένας με διαφορετικά ακαδημαϊκά ενδιαφέροντα- οικονομικά, χρηματοοικονομικά, νομική επιστήμη και πολυτεχνικές σπουδές- και διαφορετικών επιπέδων εκπαίδευσης- προπτυχιακό, μεταπτυχιακό, διδακτορικό. Οι ηλικίες ποίκιλαν μεταξύ 19 και 26 έτη και καθένας τους διακρινόταν από το ιδιαίτερο γνωστικό του υπόβαθρο καθώς επιλέχθηκε μετά από αυστηρή διαδικασία επιλογής.

Τα συμπεράσματα αυτής της αναφοράς προέρχονται από μια διαδικασία η οποία διακρίνεται σε δύο βήματα. Σκοπός αυτών των δύο βημάτων είναι, όχι μόνο να συνοψίσουν τις απόψεις του δείγματος για τα θέματα που εκτέθηκαν στο πρόγραμμα “*ECB listens*”, αλλά και να αξιολογήσουν πως αυτές οι απόψεις μεταβλήθηκαν μετά τη συμμετοχή στο συνέδριο και την καλύτερη κατανόηση αναφορικά με τις λειτουργίες της ΕΚΤ. Στο πρώτο μέρος, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να απαντήσουν σε 500 λέξεις, με χρήση της Ελληνικής ή της Αγγλικής γλώσσας, τις εξής 5¹ ερωτήσεις:

¹ Οι πρώτες δύο ερωτήσεις αναλύονται ως μία ερώτηση, συγκεκριμένα «Ποια η σημασία της σταθερότητας των τιμών για εσάς;». Η ανωτέρω επιλογή δικαιολογείται ώστε να μην υπάρξει σύγχυση των εννοιών από τους συμμετέχοντες. Η έρευνα εστιάζει λιγότερο σε τεχνική ορολογία, και με τη διάκριση ανάμεσα σε σταθερότητα των τιμών και πληθωρισμό, αποδώσαμε αυτό το σκοπό στους συμμετέχοντες.

1. Ποια η σημασία της σταθερότητας των τιμών για εσάς;
2. Πως οι αλλαγές στα γενικά επίπεδα τιμών επηρεάζουν εσάς/την οργάνωση στην οποία ανήκετε και τα μέλη της;
3. Ποιες είναι οι οικονομικές σας προσδοκίες και ανησυχίες;
4. Ποια άλλα θέματα έχουν σημασία για εσάς;
5. Πως μπορεί η ΕΚΤ να επικοινωνήσει καλύτερα μαζί σας;

Το πρώτο βήμα της διαδικασίας έλαβε χώρα από τη 13^η Νοεμβρίου μέχρι τη 30^η Νοεμβρίου 2020 πριν τις εργασίες του Συνεδρίου. Το δεύτερο μέρος διεξήχθη μεταξύ 1^{ης} και τη 14^{ης} Δεκεμβρίου. Τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται στην παρούσα αναφορά είναι τα συμπεράσματα από τη τελευταία μέρα του Συνεδρίου, τη 14^η Δεκεμβρίου, κατά την οποία έλαβε χώρα μια συζήτηση *tour de table* με όλους τους συμμετέχοντες ακριβώς στα ίδια θέματα.

Η διαφορά ανάμεσα στα δύο μέρη της έρευνας συνίσταται στο γεγονός ότι, στο πρώτο μέρος, η πλειοψηφία έπρεπε να καταθέσει μια αρχική θέση στηριζόμενη σε προσωπική έρευνα, ενώ, στο δεύτερο μέρος, οι συμμετέχοντες είχαν την ευκαιρία:

1. να συμμετέχουν στις κλήσεις προετοιμασίας με την Επιστημονική Επιτροπή του Συνεδρίου,
2. να επεξεργαστούν με λεπτομέρεια τους οδηγούς μελέτης του Συνεδρίου και
3. να παρακολουθήσουν 10 κεντρικές ομιλίες από επαγγελματίες και ακαδημαϊκούς με εκτεταμένη εμπειρία στον οικονομικό τομέα και τη τραπεζική και να συζητήσουν για πάνω από δύο μέρες για κάποια από τα θέματα που αντιμετωπίζει η ΕΚΤ².

Μετά το πέρας του Συνεδρίου, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν σε κάποιες ερωτήσεις αναφορικά με τη σημασία του προγράμματος “*ECB listens*” και τον τρόπο με τον οποίο οι εργασίες του Συνεδρίου συνέβαλαν ώστε να εξελιχθούν οι ίδιοι τις απόψεις τους. Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να εκφράσουν το επίπεδο αποδοχής της ερώτησης³, από το 0, το οποίο συμβολίζει την απόλυτη διαφωνία, μέχρι και το 5, το οποίο συμβολίζει την απόλυτη συμφωνία. Η πρώτη ερώτηση απευθυνόταν στο ζήτημα του εάν πιστεύουν ή όχι ότι πρωτοβουλίες όπως το “*ECB listens*” θα συνέβαλαν στη δημοκρατικοποίηση των αποφάσεων νομισματικής πολιτικής. 92.7% του δείγματος συμφώνησε τουλάχιστον σε ένα βαθμό με τη πρόταση: τα επίπεδα 3, 4 και 5 έλαβαν 36.6%, 39% και 17.1% αποδοχής, αντίστοιχα. Η συντριπτική πλειοψηφία των συμμετεχόντων συμφώνησε ότι η πρωτοβουλία “*ECB listens*” είναι ένα αποτελεσματικό μέσο

² Για να δείτε το πρόγραμμα του 4^{ου} Συνεδρίου Προσομοίωσης της ΕΚΤ, ανατρέχετε στο προσάρτημα στη σελίδα 14.

³ Για την επεξήγηση της κλιμάκωσης του επιπέδου αποδοχής λαμβάνει κανείς υπόψη ότι το 0 σημαίνει ότι ο συμμετέχοντας διαφωνεί απολύτως, το 1 ότι αυτός/-η διαφωνεί ισχυρά, το 2 ότι αυτός/-η διαφωνεί ελαφρώς. Για τις ανώτερες 3 βαθμίδες, το 3 σημαίνει ότι ο συμμετέχοντας συμφωνεί ελαφρώς, το 4 ότι αυτός/-η συμφωνεί ισχυρά και, τέλος, ότι αυτός/-η συμφωνεί απολύτως.

επικοινωνίας ανάμεσα στην ΕΚΤ και την Ευρωπαϊκή Νεολαία, 90.2% των απαντήσεων εντοπιζόταν στα δύο ανώτερα επίπεδα. Κατόπιν, οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν εάν τέτοιες πρωτοβουλίες, όπως το 4^ο Συνέδριο Προσομοίωσης της ΕΚΤ, είναι ένας καλός τρόπος απόκτησης αντίληψης για τις εσωτερικές λειτουργίες, όπως επίσης και τις αποφάσεις της ΕΚΤ. 92.7% των συμμετεχόντων συμφώνησε απολύτως ότι η προσέγγιση αυτή είναι αληθής, με το εναπομένον 7.3% να συμφωνεί ισχυρά. Τέλος, οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να απαντήσουν σε τι βαθμό οι εργασίες του Συνεδρίου συνέβαλαν στη βελτίωση της ικανότητας κατανόησης και του τρόπου σκέψης τους σχετικά με τις ερωτήσεις του προγράμματος “*ECB listens*”. 58.5% των συμμετεχόντων συμφώνησε απολύτως ότι τους βοήθησε σε πολύ σημαντικό βαθμό, ενώ ένα επιπλέον 31.7% των συμμετεχόντων συμφώνησε ισχυρά.

Η πρωτοβουλία “*ECB listens*” είναι ένα εξαιρετικό εργαλείο, χρήσιμο για τη κατανόηση των απόψεων, προσδοκιών και ανησυχιών των πολιτών των κρατών-μελών της ζώνης του Ευρώ. Παράλληλα, όμως, είναι ένας τρόπος για να αντιληφθούμε το επίπεδο ενημέρωσης των πολιτών για τις εργασίες, τα μέσα και τις αποφάσεις της ΕΚΤ. Η μελέτη μας δεν εστίασε μόνο στις απαντήσεις των συμμετεχόντων, αλλά επίσης και στο εάν και πώς η ενημέρωση για την ΕΚΤ επηρέαζε τις απαντήσεις τους. Στο επόμενο κεφάλαιο, συνοψίζουμε τα σωρευτικά αποτελέσματα και των δύο μερών της έρευνας.

Ποια είναι η σημασία της έννοιας «σταθερότητα των τιμών» για εσάς;

Η σταθερότητα των τιμών ήταν και οφείλει να παραμείνει η κύρια αποστολή της ΕΚΤ. Ο στόχος για ρυθμό πληθωρισμού χαμηλότερο αλλά πλησίον του 2% πρέπει να επιτευχθεί και να διατηρηθεί μεσοπρόθεσμα. Άλλωστε, αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο η ΕΚΤ έχει εισηγηθεί έναν αριθμό αντισυμβατικών νομισματικών πολιτικών κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών, όπως το αρνητικό επιτόκιο διευκόλυνσης αποδοχής των καταθέσεων και τα προγράμματα παροχής ενδείξεων για την μελλοντική κατεύθυνση της Νομισματικής πολιτικής και εξαγοράς περιουσιακών στοιχείων, μεταξύ άλλων αποφάσεων σε απάντηση στο ξέσπασμα της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης. Όλα αυτά τα μέτρα κινούνται στη σωστή κατεύθυνση, δίχως όμως να έχουν εξασφαλίσει ακόμη τον επιθυμητό ρυθμό πληθωρισμού. Η πανδημία COVID-19 μειώνει την αποτελεσματικότητα των προσπαθειών της ΕΚΤ καθώς υπάρχει αυξημένη αβεβαιότητα για τα Ευρωπαϊκά νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις. Ως εκ τούτου, καθίσταται ακόμη πιο δύσκολη η διατήρηση του ρυθμού πληθωρισμού πλησίον αλλά υπό του 2%. Τα νοικοκυριά επιλέγουν να αποταμιεύσουν χρήμα αντί να καταναλώσουν, εγκαινιάζοντας με αυτό τον τρόπο έναν φαύλο κύκλο όσον αφορά την οικονομική ανάπτυξη και τον πληθωρισμό.

Οι φοιτητές παρατήρησαν ότι η σταθερότητα των τιμών αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τους όρους καλής διαβίωσης των Ευρωπαίων πολιτών, αφού καθένας θα μπορεί να προγραμματίζει και να διατηρεί μία ισορροπία ανάμεσα στις ανάγκες του ως καταναλωτής και αποταμιευτής. Επιπροσθέτως, ανέφεραν ότι συνιστά μεγάλη πρόκληση η διατήρηση της σταθερότητας των τιμών για τα επόμενα έτη στην Ευρωζώνη λόγω των προφανών διαφορών στις οικονομίες των κρατών μελών.

Κοινό σημείο αναφοράς για τους συμμετέχοντες αποτέλεσε η παραδοχή ότι τόσο ο υψηλός πληθωρισμός όσο και ο αποπληθωρισμός μπορούν να είναι καταστροφικοί για την Ευρωπαϊκή οικονομία. Η μεγάλη αύξηση στις καταθέσεις η οποία σημειώθηκε καθ' όλη τη διάρκεια της πανδημίας στις περισσότερες Ευρωπαϊκές χώρες μπορεί να δημιουργεί την εντύπωση στους καταθέτες ότι ο υψηλός πληθωρισμός μπορεί να πλήξει τις αποταμιεύσεις τους. Παρόλα αυτά, θα έπρεπε να είναι σαφές ότι η κύρια απειλή είναι ο υπερβολικά χαμηλός πληθωρισμός ή, στο χειρότερο σενάριο, ο αποπληθωρισμός, ο οποίος μπορεί να οδηγήσει σε αναιμική οικονομική ανάπτυξη σε συνδυασμό με χαμηλά επίπεδα επενδύσεων και υψηλό βαθμό ανεργίας. Οφείλουμε να αναγνωρίσουμε ότι η πραγματική απειλή είναι η συνεχιζόμενη αποτυχία να εξασφαλιστεί ένας ρυθμός πληθωρισμού της τάξεως του 1.7% με 1.9% καθώς ένας χαμηλός ρυθμός πληθωρισμού θα έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση του επιπέδου ανεργίας και εκτεταμένη αδυναμία πληρωμών από τους καταναλωτές σε βάθος χρόνου, παρά το γεγονός ότι βραχυπρόθεσμα η αγοραστική τους δύναμη αυξάνεται.

Οι συμμετέχοντες συμφώνησαν ότι η προστασία της σταθερότητας των τιμών αποτελεί τη πιο σημαντική αποστολή της ΕΚΤ και πρόσθεσαν ότι οι ενέργειες της ΕΚΤ στη ζώνη του Ευρώ αυξάνουν την εμπιστοσύνη τους απέναντι στο νόμισμά τους, δηλαδή το Ευρώ. Για μια οικονομία, ο έλεγχος στη μεταβολή των τιμών συνιστά τον ακρογωνιαίο λίθο της οικονομικής σταθερότητας και ανάπτυξης. Οι συμμετέχοντες θεωρούν πως είναι εξοπλισμένοι με τα μέσα που απαιτούνται ώστε να προγραμματίσουν αναγκαίες επενδύσεις μακροπρόθεσμα. Οι περισσότεροι συμμετέχοντες μοιράζονται τη πεποίθηση ότι αισθάνονται ασφαλείς να καταθέσουν κεφάλαιο και να το αξιοποιήσουν μετά από μερικά χρόνια, κυρίως για να πληρώσουν τα δίδακτρα για ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών. Μπορούν να επιλέξουν το χρόνο που θα χρησιμοποιήσουν το κεφάλαιο ανάλογα με τις ανάγκες και τις πιθανές ευκαιρίες που προκύπτουν, και αυτό γιατί πιστεύουν ότι οι καταθέσεις τους θα διατηρήσουν την αγοραστική τους αξία κοντά στα τωρινά επίπεδα.

Καθώς περιέγραφαν τις συνέπειες της σταθερότητας των τιμών στη συνολική οικονομία, οι συμμετέχοντες συμφώνησαν ότι εξασφαλίζει την οικονομική σταθερότητα και αμβλύνει πολλές πιθανές ανισότητες. Επιχειρήσεις και ιδιώτες μπορούν να προγραμματίζουν τις επενδύσεις τους μακροπρόθεσμα δίχως να ανησυχούν για τις μεταβολές στην αγοραστική τους δύναμη: μπορούν να πραγματοποιούν συναλλαγές και να συνάπτουν συμφωνίες με οντότητες κάνοντας χρήση διαφορετικών νομισμάτων και μπορούν να δανειστούν ή να δανείσουν κεφάλαιο δίχως να ανησυχούν ιδιαίτερα για τις αλλαγές στα πραγματικά επιτόκια. Επίσης, εάν υπάρξουν ουσιαστικές μεταβολές στις τιμές σε μια οικονομία, ιδιώτες και εταιρείες με πρόσβαση σε αλλοδαπό κεφάλαιο μπορούν να εντοπίσουν αρκετές επενδυτικές ευκαιρίες, με αποτέλεσμα την ανισομερή κατανομή του πλούτου, αποτέλεσμα το οποίο γίνεται αντιληπτό μεταγενέστερα.

Φαίνεται να υπάρχει αυξημένη εμπιστοσύνη στην ΕΚΤ αναφορικά με το θέμα του πληθωρισμού. Οι συμμετέχοντες πιστεύουν ότι ο κίνδυνος χαμηλού πληθωρισμού ή αποπληθωρισμού μεσοπρόθεσμα είναι αρκετά μειωμένος. Όπως εξήγησαν, η Ελλάδα, τη περασμένη δεκαετία, είχε χαμηλό ρυθμό πληθωρισμού μόλις πάνω από 1% στα τρία έτη 2011, 2012 και 2017, και αντιμετώπιζε αποπληθωρισμό από το 2013 έως το 2016. Μέσω του πληθωρισμού ή αποπληθωρισμού, τα προϊόντα που κυρίως επηρεάζονται είναι εκείνα που χρησιμοποιούνται από κάθε άτομο ή νοικοκυριό εκτεταμένα, και, ως εκ τούτου, υπάρχει ανελαστική ζήτηση. Αυτά είναι, κατά κύριο λόγο, τα καταναλωτικά αγαθά, όπως τρόφιμα και αναψυκτικά, θέρμανση και είδη ρουχισμού. Οι συμμετέχοντες αισθάνονται ότι οι πολιτικές της ΕΚΤ (όχι μόνο όσες αφορούν στο νόμισμα) συνιστούν ένα αποτελεσματικό εργαλείο για τη καταπολέμηση των σπουδαιών μεταβολών του πληθωρισμού.

Συνοψίζοντας, οι συμμετέχοντες θεωρούν ότι η συζήτηση σχετικά με τη σταθερότητα των τιμών είναι εξαιρετικά σημαντική και δεν θα έπρεπε να αφορά μόνο το πληθωρισμό ως αριθμό. Η άποψη αυτή στηρίζεται κυρίως στο γεγονός ότι η σταθερότητα των τιμών είναι κάτι περισσότερο από μια τιμή που αντιστοιχεί στον πληθωρισμό, αφού επηρεάζει άμεσα την καθημερινή ζωή και τις μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες αποφάσεις των πολιτών, όπως επίσης

και την πραγματική οικονομία της Ευρωζώνης. Κατά την άποψή τους, η εξασφάλιση της σταθερότητας των τιμών είναι το θεμέλιο για τη διατήρηση της οικονομικής σταθερότητας και κατά συνέπεια η διατήρηση του βιοτικού επιπέδου των πολιτών της Νομισματικής Ένωσης.

Ποιες είναι οι οικονομικές σας ανησυχίες και προσδοκίες;

Οι κύριες ανησυχίες για τη τωρινή περίοδο εστιάζουν στη ταχύτητα και στην ένταση των Ευρωπαϊκών ρυθμών ανάπτυξης στην μετά την πανδημία εποχή. Πρέπει να έχουμε υπόψη μας ότι στην Ευρώπη, ειδικά σε κάποια συγκεκριμένα κράτη μέλη, όπως την Ελλάδα, την Πορτογαλία, την Ισπανία και την Ιταλία, έχει προηγηθεί μια οικονομική κρίση διάρκειας 10 ετών, με ύφεση ή αναιμική οικονομική ανάπτυξη, υψηλή ανεργία, υψηλό ποσοστό μη εξυπηρετούμενων δανείων και ένα χρεωμένο δημόσιο τομέα. Αυτά τα προβλήματα καθιστούν την αυξημένη και βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη δύσκολα επιτεύξιμη, παρά το γεγονός ότι αυτή παραμένει ζωτικής σημασίας περισσότερο από ποτέ.

Οι αντισυμβατικές νομισματικές πολιτικές που υιοθετήθηκαν από την ΕΚΤ θα έπρεπε να συνεχίσουν να εφαρμόζονται και να εμπλουτιστούν από νέα ακόμη πιο αποτελεσματικά μέτρα έτσι ώστε να αντιμετωπιστούν θεμελιώδεις αδυναμίες, ενδεικτικά, τα υψηλά επίπεδα μη εξυπηρετούμενων δανείων, η έλλειψη επενδύσεων κλπ., με έναν επαρκέστερο και βιώσιμο τρόπο. Ως επακόλουθο, οι τράπεζες θα μπορούν να ενισχύσουν τη πραγματική οικονομία προσφέροντας πίστωση σε νοικοκυριά και επιχειρήσεις, συνεισφέροντας στην οικονομική ανάκαμψη της Ευρώπης.

Οι προσδοκίες των συμμετεχόντων επισκιάζονταν από τις ανησυχίες τους, και κυρίως από την ανησυχία ότι ακόμη και με τις σπουδές τους και τις συσσωρευμένες δεξιότητές τους θα αντιμετωπίσουν δυσκολίες στην αγορά εργασίας και δεν θα μπορούν να διεκδικήσουν ανταγωνιστικούς μισθούς. Η Ελλάδα την περασμένη δεκαετία αντιμετώπισε εξαιρετικά υψηλή ανεργία στην ηλικιακή ομάδα των 18 με 29, με το Ρυθμό Ανεργίας στους Νέους να ανέρχεται σε πάνω από 60% το 2013. Τον Αύγουστο του 2020, αυτός ο ρυθμός ανερχόταν σε 39.3%, ποσοστό το οποίο προκαλεί αναστάτωση αν αναλογιστεί κανείς ότι ιστορικά, την καλοκαιρινή περίοδο, η νεανική ανεργία τείνει να μειώνεται. Επιπλέον, υπάρχουν ανησυχίες που αφορούν στην ανάκαμψη της Ελληνικής και της Ευρωπαϊκής εν γένει οικονομίας μετά την πανδημία του COVID-19. Τα οικονομικά θεμέλια των περισσότερων κρατών μελών της Νομισματικής Ένωσης έχουν κλονιστεί και οι συμμετέχοντες πιστεύουν ότι οι οικονομικές και δημοσιονομικές πολιτικές που επιλέγονται θα έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο άμεσο και έμμεσο μέλλον. Το ΑΕΠ στη ζώνη του Ευρώ όπως επίσης και το Ελληνικό ΑΕΠ αναμένονται να ανακτήσουν τα επίπεδα του 2019 κάποια στιγμή μεταξύ του 2022 και 2023. Το αντίκτυπο του υψηλού ποσοστού χρέους των κεντρικών κυβερνήσεων που συσσωρεύτηκε το τελευταίο έτος θα παραμείνει εμφανές για τα επόμενα πέντε χρόνια σύμφωνα με τις προβλέψεις του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου. Ενόψει των ανωτέρω, οι συμμετέχοντες αισθάνονται

αβέβαιοι όσον αφορά στο οικονομικό περιβάλλον στο οποίο θα ξεκινήσουν τις καριέρες τους. Πολλοί συμμετέχοντες εξέφρασαν την επιθυμία τους για την ΕΚΤ να επικοινωνήσει τη σημασία του μηχανισμού μετάδοσης νομισματικής πολιτικής, ώστε να μπορούν οι Ευρωπαίοι πολίτες να κατανοήσουν τη σημασία μιας αποτελεσματικής νομισματικής πολιτικής.

Παρά τις ανασφάλειές που εξέφρασαν, οι συμμετέχοντες ένιωσαν ότι αρκετές νέες ευκαιρίες προσφέρθηκαν σε αυτούς το τελευταίο έτος και αυτή η τάση αναμένεται να συνεχιστεί, αναλογιζόμενοι και τη ψηφιοποίηση της οικονομίας. Τα περιοριστικά μέτρα και οι πολιτικές αποφυγής κοινωνικών επαφών έχουν γίνει κομμάτια της νέας καθημερινότητας το 2020, και τα εμβόλια που τέθηκαν σε κυκλοφορία δεν αναμένεται να αλλάξουν αυτές τις πολιτικές βραχυπρόθεσμα. Πολλοί από τους συμμετέχοντες πιστεύουν ότι αρκετές από τις εργασιακές ευκαιρίες λαμβάνουν διασυννοριακό χαρακτήρα, καθώς, εξαιτίας της ανόδου του απομονωμένου εργασιακού περιβάλλοντος, γίνεται λιγότερο σημαντικό το αν ένας εργοδότης και ένας εργαζόμενος είναι στην ίδια πόλη ή ακόμη και στην ίδια χώρα. Ειδικά για την Ελλάδα, στην οποία η διαρροή ειδικευμένου εργατικού δυναμικού ("Brain Drain") είχε ως αποτέλεσμα τη μετανάστευση περισσότερων από μισό εκατομμύριο ατόμων, κυρίως νέων επαγγελματιών, σε διαφορετικές χώρες ώστε να βρουν καλύτερες θέσεις εργασίας, γίνεται προφανές ότι αυτές οι ευκαιρίες θα δημιουργήσουν νέους ανοιχτούς ορίζοντες. Τέλος, οι συμμετέχοντες νομίζουν ότι θα συνεχιστεί η χρήση διαφόρων επιχειρηματικών μοντέλων, όπως των συνδιασκέψεων μέσω διαδικτύου και της εικονικής εκπαίδευσης, τα οποία προέκυψαν εν μέσω της πανδημίας.

Συμπερασματικά, οι συμμετέχοντες φοβούνται τις συνθήκες στην αγορά εργασίας και την έλλειψη ευκαιριών σε τοπικό επίπεδο, αλλά διατηρούν μερική συγκρατημένη αισιοδοξία για ευκαιρίες που προκύπτουν από την επέκταση της εξ αποστάσεως εργασίας.

Παρόλο που οι συμμετέχοντες θεωρούν ότι ενδέχεται να αντιμετωπίσουν δυσκολίες με την είσοδό τους στην αγορά εργασίας, στην εύρεση μιας θέσης της αρεσκείας τους με ανταγωνιστικό μισθό, θα έχουν περισσότερες ευκαιρίες στην εργασία μιας και η τελευταία δεν έχει σύνορα σήμερα.

Ποια άλλα θέματα έχουν σημασία για εσάς;

Ως βασική προτεραιότητα για την ΕΚΤ πρέπει να παραμείνει η σταθερότητα των τιμών καθώς η μεταβολή τους έχει πολυδιάστατες επιπτώσεις πέραν των οικονομικών. Παρόλα αυτά, κάτι τέτοιο δεν σημαίνει ότι η ΕΚΤ δεν θα έπρεπε να εστιάσει και σε άλλους τομείς της Ευρωπαϊκής οικονομίας και κοινωνίας, καθώς η νομισματική πολιτική της μπορεί να οδηγήσει ταυτόχρονα σε μια αυξημένη και βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη μακροπρόθεσμα και σε ένα πλέγμα προστασίας του περιβάλλοντος. Οι συμμετέχοντες παρατήρησαν ότι η ΕΚΤ θα έπρεπε να έχει έναν ενεργό ρόλο στα ζητήματα αειφορίας και να παροτρύνει τις τράπεζες να δημοσιοποιήσουν περισσότερες πληροφορίες για τις πρακτικές τους και τους στόχους τους για τα επόμενα χρόνια.

Η επεκτατική νομισματική πολιτική της ΕΚΤ και, ειδικότερα, το αρνητικό επιτόκιο διευκόλυνσης αποδοχής των καταθέσεων, το μηδενικό επιτόκιο στις πράξεις κύριας αναχρηματοδότησης (“*Main Refinancing Operations-MRO*”), και το εξαιρετικά χαμηλό επιτόκιο για τη διευκόλυνση οριακής αναχρηματοδότησης, μπορούν να κινητοποιήσουν τις τράπεζες ώστε να κατευθύνουν κεφάλαια στη πραγματική οικονομία, επιτυγχάνοντας ισχυρή οικονομική ανάπτυξη, μειώνοντας τα ποσοστά ανεργίας, κυρίως στους νέους, και προωθώντας τη κοινωνική συνοχή κατά τη διάρκεια μιας πολυτάραχης περιόδου εξαιτίας της πανδημίας και της παρελθούσας οικονομικής κρίσης. Ακόμη, η ΕΚΤ θα έπρεπε να αξιοποιήσει τα προγράμματα αγοράς περιουσιακών στοιχείων, κυρίως το πρόγραμμα αγοράς εταιρικού τομέα (CSPP) και το πρόγραμμα αγοράς δημοσίου τομέα (PSPP) και σε δεύτερη φάση το τρίτο καλυπτόμενο πρόγραμμα αγοράς ομολόγων (CBPP3) και το πρόγραμμα αγοράς τίτλων προερχόμενων από τιτλοποίηση (ABSPP) εστιάζοντας στα πράσινα ομόλογα και σε περιβαλλοντικά φιλικές επενδύσεις ώστε να στηρίξει τις χώρες που αντιμετωπίζουν την απειλή της κλιματικής αλλαγής και τις καταστροφικές συνέπειές της.

Παρά τη συνειδητοποίηση της σημασίας της αντιμετώπισης της κλιματικής αλλαγής, η ΕΚΤ οφείλει να εστιάσει πρώτα σε άλλα κοινωνικά και οικονομικά ζητήματα, εάν αποφασίσει να στρέψει την προσοχή σε άλλους σκοπούς πέρα από τους προβλεπόμενους στο καταστατικό της. Οι συμμετέχοντες, παρόλο που αρχικά συμφώνησαν ότι η κλιματική αλλαγή είναι ένα σοβαρό θέμα, με πολλές επιπτώσεις στο πεδίο της οικονομίας, αποφάσισαν ότι η ΕΚΤ δεν θα έπρεπε να αλλάξει το τρόπο λειτουργίας της ώστε να αντιμετωπίσει το ζήτημα αυτό. Η ΕΚΤ δεν θα έπρεπε να αλλάξει τα κριτήρια αναφορικά με το αν οφείλει να δεχτεί ένα περιουσιακό στοιχείο ως ασφάλεια ή αναφορικά με το πότε μπορεί να αποκτήσει ένα μέσω των προγραμμάτων APP ή PEPP, αλλά θα μπορούσε να θέσει ως προτεραιότητα την αποδοχή πράσινων ομολόγων ή παρόμοιων περιουσιακών στοιχείων. Σύμφωνα με τους συμμετέχοντες, υπάρχουν πολλά άλλα θέματα για τα οποία η ΕΚΤ είναι καλύτερα προετοιμασμένη, σε σχέση με προβλήματα που αποκλίνουν από το σκοπό της.

Η ΕΚΤ οφείλει να στρέψει την προσοχή της στη προετοιμασία για ταχείες αλλαγές οι οποίες λαμβάνουν χώρα στο παραδοσιακό τραπεζικό τομέα και στην ανάληψη ενός εποπτικού ρόλου για τις τράπεζες *fintech*. Αφότου παρακολούθησαν μια σειρά από κεντρικές ομιλίες σε θέματα σχετικά με το οικονομικό σύστημα, οι συμμετέχοντες αισθάνθηκαν ότι σημαντικές αναταραχές βρίσκονται σε εξέλιξη, αναταραχές που αφορούν το τρόπο με τον οποίο λειτουργούν εταιρείες οικονομικού σκοπού (κυρίως τράπεζες) και θεώρησαν ότι η ΕΚΤ θα έπρεπε να αποκτήσει τα κατάλληλα εργαλεία για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων. Πολλοί συμμετέχοντες υποστήριξαν την άποψη ότι η ΕΚΤ και οι Εθνικές Κεντρικές Τράπεζες οφείλουν να θεσπίσουν έναν Εποπτικό Τεχνολογικό Οργανισμό (*SupTech Organization*) για να υπάρχει αυστηρός έλεγχος των καθημερινών λειτουργιών και συναλλαγών των τραπεζών *fintech* και για να καταρτιστούν πρωτόκολλα συμπεριφοράς για τις τράπεζες που επιθυμούν να ψηφιοποιήσουν μερικώς τις υπηρεσίες τους.

Η ΕΚΤ οφείλει να παραμείνει σε εγρήγορση αναφορικά με τα θέματα που είναι σημαντικά για τη ζώνη του Ευρώ δίχως να παρεκκλίνει από τους καταστατικούς της στόχους. Όπως σημειώθηκε, συζητήσεις για την προστασία του περιβάλλοντος, την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής ή τον περιορισμό των ανισοτήτων αποτελούν υποχρέωση κάθε Ευρωπαίου πολίτη, αποτελούν όμως και προνόμιο το οποίο προκύπτει από το υψηλό επίπεδο διαβίωσής μας. Η ΕΚΤ διαδραματίζει ένα σημαντικό ρόλο στη διασφάλιση της ευημερίας της ζώνης του Ευρώ και η παρέκκλιση από τους βασικούς της στόχους θα προκαλούσε άμεσες διαταραχές.

Πως μπορούμε να επικοινωνήσουμε καλύτερα με εσάς;

Η πλειοψηφία των συμμετεχόντων πιστεύει ότι η ΕΚΤ έχει πολλά αποτελεσματικά εργαλεία για να επικοινωνεί τις αποφάσεις και τις πολιτικές της, αλλά οι περισσότεροι πολίτες και οι επαγγελματίες δεν τα γνωρίζουν. Η ιστοσελίδα της ΕΚΤ και η δραστηριότητά της στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν αναρτημένο περιεχόμενο το οποίο βοηθά στην κατανόηση των αποφάσεων της καθώς και των λόγων για τους οποίους αυτές λαμβάνονται. Συγκεκριμένα, ο τομέας *Explainer* επιτρέπει την αναγνώριση της ορολογίας που χρησιμοποιείται σε πολλές ανακοινώσεις τύπου, σε συνεντεύξεις ή στις αποφάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου. Οι τομείς *Data Warehouse*, *Reports* και *Statistics* μπορούν να βοηθήσουν τους φοιτητές και τους επαγγελματίες στην έρευνά τους. Παρόλα αυτά, οι ανωτέρω λειτουργίες παραμένουν άγνωστες ακόμη και στους φοιτητές οικονομικών ή χρηματοοικονομικών. Η ΕΚΤ θα έπρεπε να εστιάσει στο πως να γνωστοποιήσει πιο αποτελεσματικά τα ήδη διαθέσιμα μέσα επικοινωνίας, τουλάχιστον στους φοιτητές οικονομικών.

Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο η ΕΚΤ οφείλει να δημιουργήσει προγράμματα που εστιάζουν στη τριτοβάθμια εκπαίδευση ώστε να κινητοποιήσουν φοιτητές και επαγγελματίες να ενημερωθούν για τις πολιτικές της. Κάτι τέτοιο είναι εφικτό μέσω της διαμόρφωσης προγραμμάτων διαδικτυακής εκπαίδευσης (*e-learning*) όπως αυτά που διοργανώνονται από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) και την Παγκόσμια Τράπεζα ώστε να προσφέρουν προσβάσιμη εκπαίδευση στις λειτουργίες της ΕΚΤ. Πολλοί συμμετέχοντες επιχειρηματολόγησαν υπέρ της διοργάνωσης ορισμένων σεμιναρίων ή συνεδρίων με σκοπό την ενημέρωση για το έργο της ΕΚΤ, την αιτία ύπαρξής της, καθώς επίσης και τα εργαλεία που έχει στη διάθεσή της. Πολλοί συμμετέχοντες σημείωσαν πως πριν το Συνέδριο αντιμετώπιζαν δυσκολίες στη διάκριση ανάμεσα στην Οικονομική και Νομισματική πολιτική, και αυτό είναι ένα θέμα το οποίο σχολές και πανεπιστήμια αποτυγχάνουν να επιλύσουν.

Συμπέρασμα

Συμπερασματικά, οι συμμετέχοντες αναγνωρίζουν τη σημασία της σταθερότητας των τιμών στην Ευρώπη, προσαρμόζοντας την έννοιά της στις δικές τους ανάγκες, ανησυχίες, προσδοκίες και στόχους. Η διάθεση των συμμετεχόντων να αποδεχτούν τις εκτεταμένες προσπάθειες της ΕΚΤ για τη διατήρηση της σταθερότητας των τιμών, ακόμη και σε αυτή την περίοδο διαταραχών, αποτελεί το πιο σημαντικό εύρημα της έρευνας. Επιπλέον, παρότι

οι συμμετέχοντες συμφωνούν πως η σταθερότητα των τιμών συνιστά την κύρια αποστολή της ΕΚΤ, αναμένουν πολλά περισσότερα από την κεντρική τράπεζα σε πληθώρα θεμάτων, τα οποία περιλαμβάνουν την εποπτεία των τραπεζών *fintech* σε μια νέα εποχή ψηφιοποίησης, την κλιματική αλλαγή και την κοινωνική συνοχή, μεταξύ άλλων.

Η νεαρή ηλικία των συμμετεχόντων είχε ως αποτέλεσμα να ανησυχούν κυρίως για τις μελλοντικές τους δυνατότητες απασχόλησης και τις μηνιαίες τους απολαβές, καθώς οι περισσότεροι Νοτιοευρωπαίοι, ειδικά οι Έλληνες, υπέφεραν τα τελευταία χρόνια από βαθιά ύφεση και/ή χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης από τη μία και υψηλά επίπεδα ανεργίας από την άλλη, κατά βάση στους νέους. Παρόλα αυτά, και παρά το γεγονός ότι τέτοιου είδους ανησυχίες είναι απόλυτα φυσιολογικές, οι ίδιοι μπορούν να δουν το φως στο τέλος του τούνελ. Αναγνωρίζουν πως πολλές ευκαιρίες μπορούν να προκύψουν ως απόρροια της πανδημίας COVID-19, επί παραδείγματι, η εξ αποστάσεως εργασία, μιας και τέτοιες πρακτικές θα έχουν διάρκεια που ξεπερνά αυτή της πανδημίας, δίνοντας δυνατότητες στους νέους να αναζητήσουν τη θέση εργασίας που ονειρεύονται δίχως να απαιτείται μετακίνησή τους σε άλλη ήπειρο ή χώρα. Όσον αφορά στη καλύτερη δυνατή επικοινωνία και αλληλεπίδραση μεταξύ ΕΚΤ και συμμετεχόντων, ατομικά προγράμματα και, κυρίως, προγράμματα προσανατολισμένα στους φοιτητές αυτά θεωρούνται ως το βέλτιστο και πιο αποτελεσματικό μέσο. Οι φοιτητές μπορεί να έχουν γνώση των οικονομικών, της τραπεζικής και της χρηματοπιστωτικής, αλλά είναι ουσιώδες για αυτούς να διαθέτουν μια άμεση, ενημερωμένη και περιεκτική πηγή πληροφοριών, όπως τα προγράμματα *e-learning*, τα οποία μπορούν να είναι εύκολα προσβάσιμα σε κάθε γωνία της Ευρώπης.

Όμως, οφείλουμε να σημειώσουμε την ανάγκη που υπάρχει για συνέδρια όπως το Συνέδριο Προσομοίωσης της ΕΚΤ που διοργανώνεται από τη Get Involved. Τέτοιες πρωτοβουλίες είναι παραπάνω από αναγκαίες, ώστε να βοηθήσουν φοιτητές και νέους γενικά, ανεξαρτήτως ακαδημαϊκών ενδιαφερόντων τους, να ενεργοποιηθούν και να εκτεθούν σε συζήτηση θεμάτων με αυξημένη σημασία στις μέρες μας. Άλλωστε, το τελευταίο είναι κάτι στο οποίο μπορούμε να οδηγηθούμε μέσα από τις απαντήσεις που δόθηκαν από τους συμμετέχοντες μετά το πέρας του συνεδρίου. Οι κεντρικές ομιλίες και οι συνεδριακές συναντήσεις διάρκειας τριών ημερών κατόρθωσαν να εμπλουτίσουν τη γνώση των συμμετεχόντων στις θεμελιώδεις αρχές των οικονομικών, καθώς επίσης και να βελτιώσουν το γνωστικό τους υπόβαθρο σε πιο εξειδικευμένα θέματα. Ως εκ τούτου, οι απαντήσεις τους μετά το Συνέδριο στις ερωτήσεις για το πρόγραμμα "*ECB listens*" ήταν πιο λεπτομερείς, πιο ξεκάθαρα οριοθετημένες και καλύτερα καταγεγραμμένες εν συγκρίσει με τις απαντήσεις τους πριν το Συνέδριο, αποδεικνύοντας κατά αυτό τον τρόπο ότι τέτοιες πρωτοβουλίες θα έπρεπε να προωθούνται και να υποστηρίζονται από τις εθνικές και ευρωπαϊκές αρχές.

Παράρτημα

Key Contributors			
Μπαλλής Αντώνιος	PhDc	Cryptocurrency Economics	Athens University of Economics and Business
Διακουμάκου Ερικήτη	LL.M.	International Commercial Law	University of Bristol
Ασμάνης Γεώργιος	Bsc.	Economics	Athens University of Economics and Business
Δημητρόπουλος Πέτρος	Bsc.	Economics	Athens University of Economics and Business
Καντάς Ευαγγέλος	Bsc.	Accounting and Finance	Athens University of Economics and Business
Κουρέλη Όλγα	Msc.	International Business Law	Queen Mary University of London
Δελημόσης Ευάγγελος Δαυίδ	Bsc.	Statistics and Insurance Science	University of Piraeus
Κουκούλα Βασιλική	Bsc.	Law	National and Kapodistrian University of Athens
Ραχιώτης Λάμπρος	Bsc.	Law	National and Kapodistrian University of Athens

It's all about us getting involved

4^ο Συνέδριο Προσομοίωσης της ΕΚΤ

11 Δεκεμβρίου 2020

Διάρκεια Εκδήλωσης: 10:00 – 15:30

Χαιρετισμοί 10:00 – 11:00

Στουρνάρας Ιωάννης - Διοικητής Τράπεζας της Ελλάδος [10:00 - 10:15]

Ζαββός Γεώργιος - Υφυπουργός Οικονομικών αρμόδιος για το Χρηματοπιστωτικό Σύστημα [10:15 – 10:30]

Martin Czurda – Διευθύνων Σύμβουλος Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας [10:30 – 11:00]

Ομιλίες 11:10 – 13:10

Γκόρτσος Χρήστος – Καθηγητής Νομικής ΕΚΠΑ, Ερευνητικός εταίρος Financial Market Regulation του Πανεπιστημίου Ζυρίχης, Πρόεδρος European Banking Institute [11:10 – 11:40]

Χαρδούβελης Γκίκας – Καθηγητής, Τμήμα Χρηματοοικονομικής και Τραπεζικής Διοικητικής Πα.Πει, Senior Independent Director, Εθνική Τράπεζα [11:50 – 12:30]

Κάζαζογλου - Σκούρας Δημήτριος – εκπρόσωπος Ελλάδας στο Ενιαίο Συμβούλιο Εξυγίανσης (SRB) [12:40 – 13:10]

Ομιλίες 14:00 – 15:20

Συρμακέζης Σωτήριος – σύμβουλος στα Διατραπεζικά Συστήματα (ΔΙΑΣ) [14:00 – 14:30]

Αϊβάζης Ιορδάνης – Πρόεδρος Επιτροπής Ειδικών Εκκαθαρίσεων Τράπεζα της Ελλάδος [14:40 – 15:10]

Κλείσιμο 15:20 – 15:40

Αγγελόπουλος Βασίλειος – πρόεδρος Get Involved [15:20 – 15:40]